

ידי שש

פעם מער צייטונג

פעסט, מאָנטיאָג אב התרמ"ג.

Pest, den 13. August 1883.

אין דער ערשטער זעקסט און מאָנטיאָג... פּעסטער צייטונג

דער ערשטער טאג פֿונעם יאָר... פּעסטער צייטונג

№ 97, פֿינפטע נומער יאָרהונט

די דער און פֿעסט הערשט יעצט אין פֿארט... פֿעסטער צייטונג

די אנט-סעמיטישען ציונונג, און און און... פֿעסטער צייטונג

מאן אבער פֿערהאטעלטען זיך 800 ארבייטער פֿאַר... פֿעסטער צייטונג

און קיין יעדע וואָס עקסטרען וואָס עקסטר... פֿעסטער צייטונג

דיאָ וואַז אַלטיטישע רעוואָלוציאָן... פֿעסטער צייטונג

פֿאַר אַלע און דער אַנט-סעמיטישען יעדער... פֿעסטער צייטונג

דער ערשטער טאָג פֿונעם יאָר... פֿעסטער צייטונג

ידוען איהרע פעהלער אבעלענן (דיא בריסטען הא- בען יא נאר קיינע פעהלער?) וך העראגבילדען אינד פאלקליכעמענען מאנען.
נון, וועגן אונס ווער האטוויאן די עס געשריבען ניכט, אונד עס איך פאס אקאגיליכען נאמער בע- שטעטיגען לאסט, דאס זיין אנט-עמטישטימס ניכטס אהרערעס בעצועקע אלס נור, דאס דיא יודען איהרע פעהלער אבעלענן - דאן רויבען וויר איהם די האנד אינד זאנען איהם: אין דיעזעס זינגע זינד איך וויר אנט-עמטישען: - זינד יא איך אין אינזערע הייליגען תורה? דיא פעהלער דער יודען איפנע- צעהלען אינד שרייבן דיא אלע אינזערע פערסו-מיר! דאס וויר דיעזע פעהלער אבעלענען זאללען - אבער וויר קענענען נעגען דיא היבעלייא הינזער הערען: זיא פירכטען יעצט איהרע אייגענע הינט: ווא איך טענהן מאן ווערדע זיא אלס אהרעבער דיעזער העטצע צור שטרענגען רעכענשאפט צעהען אונד זיא וועגן זיא צו בעלטיגען אבער דיא שטראפע ווירד ניכט איסכטיגען דיא רעניערונג ווירד נון יעצט וויסען, וואס זיא צו טוהן האט!

מאָדען אינד רויבען מיסטע. זאָמיט טראָגען אַלואַ בירער, דער אַנט-עמטישטימס אונד דער זאַגליי- מיט. דיא שולד און דער איררעהעדיגונג זיעט פאלקס- מאסטע. בירער אבען זיך אלאו זיכעס פאַר-ע- ווערפען. (הצד השווה וישבחן שדרבן לילך ולהוקם) אין דייטשלאנד ווישען שאָרדיא אנט-עמטישען אונד זאגלייטימס זייט פילען אהרען, אהנע דאס עס דארט צו ערנסטען קראיאליכען נעקאמטען ווערע- ווארום? וויל דייטשלאנד בעסערער ריכטער, בעס- סערע פאליצייא אונד און ענבולדעטערעס פאלק האט. דאס פאלק הארט וואהל פילע פאן דען אנט- עמטישען אונד זאגלייטישען לעהרען אבער עס ווייס, דאס מאן דיעזע לעהרען ניכט פערזיגק- ליכען קאנן אונד אהרען. מאן דארף דיא יודישע ראסטע ניכט פערטיליגען וויל עס זענען דאס שטאטס-עווענטן אונד אונד עבענזא וועגן קאנן דיא ארמוטה פערטיליגט ווערען, וויל זיא זענען אין דער נאטור וועלכער לענט. דיא ארמטה אַזיט לידער אונפערטיליכטאר (כי לא ידול אֶלְמִין מִקִּרְבן הָאֶרֶץ), אונד דאס יא זעלבסט שפּיטל- דאס דיא ארמטה איך נאך דער אקופטאט דעס מעסיאס ניכט איפארהען וויר. קריגן זעלבסט דיא אירטוועקליכעס לעהרע אונס זיא איינעס ענבולדעטען אינעפערקורן, וועהרענד זיא ביא דער איינעבולדעטען, ראהען מאכט צו מאַרד אונד רייב פיהרט. אין דיעזער בעצעהעדיג קאנגען זיך אלאו רויב- לאנד אונד אונטאן מיט דייטשלאנד ניכט פערטילי- בען, אונד וועגן אין דייטשלאנד דיא אנט-עמטי- שען לעהרען ענדורעט זא מיסטען זיא היער אין אונטאן איך דאס אללערשטרענגסטע פערבאטען ווערען וויל זיא היער זענען צו מאַרד, רייב אונד פלינדערונג פיהרען.

שען טעמפעל, וועלכער אין דער נעהע דער קע- שען שטענער שטרעטע שטעהט, ווארדע זאמטמאן אבער קיין שטאטס-רעגנסט אבערהאלטען. מאן פירכטעטע נעמליך אום טעמפעל פאַר איינעס א-י בערפאלל. אללע הינזען יודישען בעטהויזער זינד מיט געניגענדער וואכמאנשאפט בעזעצט.

אינדעסען ווארדען איר זאמטמאן אבער 30 פעהרשאפטונגען פארינגעמאטען, דארווער 7 בורשען, וועלכע מיט לאנגען מעסערן אונד שטינגען וואהל איפערדיסטע ווארען. אין דער האַללונדער-נאסטע מיסטע מאן נאר איהר אייגען מענישע-וועלען דער ניכט איסאינדער געהען וואַלעטע, וועלען - עס שטעלעט זיך הערליך. דאס אינדער דאך איינע אפיהרער דער רעוואלוציאנערען אן דיעזע פילע געד פערטוהילען דען זיא האבען אנטשטאט געדי שטינגען, מיט 4 קרייצער-שקען דיא פענסטער איינגעווארען. איר דעס שטעפאנס-פלאטע האט און מאן צוגארדען אונד געלד אים איינעס איהם פאליציערן וואגען אנטער דאס ענדערל פער- שוילט: דען פאליצייא פעהרלאנגט דיעזען מענ- שען אלליין עס געלאנג איהם, צו ענטקאמפן.

אום 9 אהר אבערס פערזאמטעלע זיך דאס ענדערל פאַר דעס געבירע דעס ראכבער- עמטאיש אונד בענאן. דיא בעסער דער רייע נאך אינעווארען, איינע אין דער פארהאלע דעס סעמינאר-געבירע פערבאנענע קאנשאבלער אייטען נון הערפאך אונד בענאנגען, דאס ענדערל עס דער פלאכען זעבעל-קניגע צו בעארישען. מיט ענטישעלעט זיא היער איינע פארטיליגע לאכט וועלכע באלד מיט דער ענדערלאנגע דער קאנ- שטאבלער גענעדיגט העסטע ווען ניכט צור העב- טען צייט 10 בערישטען פאליציערען העראנגע- צענגענט נעקאמטען ווערען, וועלכע דיא אנט-עמ- טעלען ווירד איינע זיסע איסאינדער טרעבען.

דיא נאכט פאן זאמטמאן איך זאגטמאן יא? היער איינע בערישטען שטאונג פערלישען ניכט וויל זיך עטווא דיא האגע מאסטע בעקערען אונד איינעס בעסערען בעוואנגען העסטע זאנערען וויל זענען זיא איינע נאכעס פאליצייא אונד מיינער- מאכט ענטפאלטעט ווא. זייט זאמטמאן הערשט היער דער ווירקליכע קריגעס אונד בעיאנערונגס צושטאנד. דיא ענעריגייט האט דיא נאכטען פאַר- זיכטעס מאסערעלן געטראפּען. אללע אסטען אונד שטראסען וויל זיא מייטען אינדערע פארישען, זינד וויל איינע פעסטיגע בעלאנערס. דיא הייר- טראגע וועלכע היער זאכטע מיסטע אום 10 אהר נאכטס שטראפּען ווארדען מייסטען שאן אים ז איהר אבערס וועלכע ווארדען זיא פאריצייא בע- מיחט זיך יעצט. דיא אנטשטער אונד ענדערס פיהרער דיעזער קראיאליכע אייפערונג צו מאכען - אונד דאס ווערע היער דיא היפּטאכע. אים יוד- אונד דאס ווערע היער דיא היפּטאכע. אים יוד-

דיא נאכט פאן געסטען איך הייטע, פיר דיא מאן אים מייסטען פירכטעטע, וויל זענען זאגטמאן דיא ארבייטער פייא האבען אונד זיא ציעמליך רוי- היג אבערלישען. אינדעסען ווארדען איך געס- טען נאכט 23 פעהרשאפטונגען פארינגעמאטען, געס- טען אים האלד אכט אהר אבער האבען זענען 15 בעקער-וועלכע און געווענע-ווייב ער- בראבען אונד וואלדען דאסוועלכע אייפלינדערען. דיא פאליצייא וואר אבער זאפארט אן אים אונד שטעלע ערשינען, דיא פיינען ענדערלען פער- שטעלען זיך: זיא ווארדען אבער באלד הערעס- גענוכט: עס קאם צו איינעס קאנפעט וואכיזא צוויי וועלכען זעהר שויער פערוואנדעט ווארדען, אים מאן דיא פערוואנדעטען אונד האכט-שפּיטל

פּינגעלענשען שרייבט: ניכט דיא אנט- עמטישען האבען דיעזען קראיאליכע פערזוואכט, זאנערען דיא היער עקסטרוערע זאגאל-דעווא- לוציאנערע פארטיא. אינענען אבער פּעראפּענט- ליכען דיא פערטוהיגעס-מענער דער העווען זא- ציאל-רעוואלוציאנערען פארטיא איינע ערקלערונג אן וועלכע אונד דיא היער פּערווידינגט פאן זיך אב- וועלען אונד זיא דען אנט-עמטישען צושרייבען אינדעס זיא זאנען, דאס זיא עהער איך דיא פּערד- ליכע אנטויליכונג דער קאנפעסטיאנען הנארישען. וויר אבער בערישטען דאס ביידע געמליך דיא אנט-עמטישען אונד דיא זאגאל-רעוואלוציא- נערע ווענעטעטעס אינדערעס אן דיעזעס קראיאליכע שולד האבען. ביידע בעשעפטיגען זיך מיט איינער געשערהייכען פאלשען פּלאנען. דיא אנט- עמטישטימס בעשעפטיגט זיך מיט דער פּראגע: ווא מאן דיא שלעכטע בעשעפטיגע ראסטע בעוויינען, קאנטע? - דער זאגלייטימס בעשעפטיגט זיך מיט דער פּראגע: ווא מאן דיא היערענע ארמטה בעוויינען קאנטע? - יענע בעשעפטיגט זיך מיט דער פּערישערדיגער דער סעמטישען אונד ניכט- סעמטישען ראסטען דיעזער בעשעפטיגט זיך מיט דעס אינטערישער צווישען זיך אונד אים. דיא פּראגע דעס אנט-עמטישטימס ציעלט איך דיא בעוויינען דיא סעמטישען ראסטע, אלאו איך מאַרד: דיא פּראגע דעס זאגלייטימס ווערע ציעלט איך דיא פּערמאנענס-גלייבחהייט. אלאו איך רייב דער געדרונג אינעבולדעטע ארבייטער פּער- שטעהט אלאו פאן דיעזען אנט-עמטישען אונד זאגלייטישען פּלאנען נור זא פילע, דאס מאן

פּראָטעסטאָן. דיקער דער יודען נאך ענגלאנד.

(73 טע פּאַרטיע צענט אונד שלום).
אבער מיר פּרייט: (זאגט קראָטעלעל) עי פּער- דיעזע פּאן אונס נאך איינע בעלאנגונג פיר דיעזען מאַרד, דיא עי אונס אונד דעס ליבען נאכט דיא טאַרונג דיעזעס שר- קען ערשטארט.

עקסעללענען ערפאָרען וואַלעטע קאָנטען וויר דאך ניכט אונגעשריאפט דאָסן זאָנען?
אי, וואס! (זאגט קראָטעלעל) עי אונס אין האַרם, לאזער וויפּאָלער, דעס בלייבע צווייא נאנטע איינעשפּרעךערס אונד זיינע האכטע שטראפּען ווא, דאס עי ווערערד דיעזער נאנגען צייט קיינע ניסטיגען געשרעקע געניטען דאך. הינזע שטראפּע אונס איהם אינזער אים דער מאַרד- קראָטעלעל צינטע זיך אלאו איך היער ניכט אונד געיער: ער טעמטעטעטע עי וויללען קאנטעס, דעס ער זיך פּינען טוט, אונד ער פּערפאלשען דיא קאניט- יעסטער ניכט מער. -

ש ל ו ס ק א פ י ט י ל

קראָטעלעל האט ווערערד זיינער ענדערונג ענגלאנד נלחליך געמאכט שטראפּע עי זענען זעהר פילע שויע- ריקייטען צו עקסעפּען האסטע קראָטעלעל קאָנטע אונטער דען צונושפּרעךען שויערעישען ווערע העווענון דיא זיך- קער דער יודען נאך ענגלאנד ניכט רויכעצען, דאך האט ער דען פאנגן דאזי געמאכט, און זינען זינד צווייא ניכט

קאָנע קאָל ענדאכטען נון ווערע פּרייטע אונד זיי- נער פּערישעצונגען אונד ליעס דעס פּאַרלאמענטע און געווען פּאַרלימענט, נאך וועלכעס דען יודען דיא פּיינע ריקקערד נאך ענגלאנד טעמטעטע ווערערע.
אבער דער זאך דעס נון העווע לעט, וואַלעטע דיא שאנע תורה (ראציא), דיא נעקלען דעס דע וויראל הייאַקען, דיעזע אבער וואַלעטע הייאַקען ניכטס וויסען, אונד הייאַקעטע דען סאטוועל, זאָן דעס געוירבן שרייבאר.
געהט בן ישראל ווארדע נאך פאן קראָטעלעל מיט איינעווינגען ענטלאסען קראָטעלעל בעשעפטיגט איהם אים דער שטאטס-קאסאר אין יארינגענעהאלט פאן 1000 לודיען געוירבן שפאריס אונד ווערע ריקקערד נאך אסטער- דאס אין מידעלבוני און יארוק 1667. מאן בראכטע זיינע לייענע שפּטער נאך אסטערעטע אונד טעמעטע איהם איינע ערענערע נאכשרייט, דיא פאן איהם מיט וואַפּעלעס אייפער ענטפאלטעטע געשענדיקט פיר דיא ריקקערד דער יודען נאך ענגלאנד מיט דאך איהרע פּיינע, ניכט לאנגע נאך איינעם טאָרע יאר שאן אין לאַרדאן איינע בערישטענע יודישע געמיינדע - אונד איהר ערשטער ראכטער יאר, דער געווינטען אין אינזערע געשעפטע ווערערקאָפּען ערענערעט עי זעבן שפּיטליש דער נאכטע בעקערעט דעם שבת צוויי.
אונטער קאָנע קאָל II אונד אבער אין פּאַרלאָ, מענטש שרייבאר איינעווערדען ווארדען, דער נאך בן און דיע- זעס איהרענדיגט הערען דען איפּרטישע דער יודען אונס פּאַרלאמענט געווענדיגטע יודישע ענלישע ענלישע טיטעלע סוסע נעמליך שווארען, דען קאָנע ניכט ניר אלס וועלט- לייענע וואַרדען אונד אלס ניסטישעס אבערוועס אנציער- קענען, אין פּאַלעז דיעזעס שווארען קאָנטען ניכט איין

געס וועלע נאך לאַרדאן געבראכט.